

УДК 93.94+32:327

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-1112-1133](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1112-1133)

Стадник Олена Олексіївна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, <https://orcid.org/0000-0002-9554-6975>

Побережець Ганна Степанівна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри українознавства, Миколаївський національний аграрний університет, <https://orcid.org/0000-0002-9064-6731>

Казимір Віра Анатоліївна кандидат історичних наук, заступник начальника управління-начальник відділу інституційного аудиту Управління Державної служби якості освіти у Хмельницькій області, <https://orcid.org/0000-0001-6047-5372>

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ШЛЯХ ДО АСОЦІАЦІЇ З ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЧЛЕНСТВА

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю проведення історико-ретроспективного огляду євроінтеграційного поступу України від часів відновлення державної незалежності у 1991 р. й до отримання 23 червня 2022 р. статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу (ЄС). Також Україна має унікальний досвід виконання євроінтеграційних умов, необхідних для членства, в реаліях війни, що триває.

Акцентовано увагу на формуванні євроінтеграційного вектору зовнішньої політики України, починаючи з 1990-х рр., в умовах складних внутрішніх та зовнішніх впливів на пошук Україною свого місця на геополітичній карті світу та Європи. Наголошено, що Україна від самого початку прагнула до тісної співпраці та взаємовигідних відносин з країнами-членами ЄС, попри фактор впливу росії. Однак роль України в геополітичних амбіціях країни-агресорки росії та вплив історичної імперсько-радянської спадщини як на настрої громадян України, так і на державно-політичних діячів, серйозно гальмували євроінтеграційні прагнення нашої держави. Проте події Євромайдану, Революції Гідності, а за ними й анексія та окупація АР Крим, збройна агресія росії на сході України, що переросли у повномасштабну війну 24 лютого 2022 р., остаточно утвердили євроінтеграційний вектор розвитку України.

Початком взаємовідносин України та ЄС прийнято вважати грудень 1991 р., коли листом від імені Євросоюзу було офіційно визнано Україну як

незалежну суверенну державу. Євроінтеграційні прагнення України вперше були зафіксовані у Постанові Верховної Ради України «Про основні напрямки зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 р. Основою, що визначала євроінтеграційну політику України, з 1 липня 2010 р. був Закон «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Низкою двосторонніх документів регулювалися взаємовідносини між Україною та ЄС. Також визначався план дій, скерований на євроінтеграційний поступ нашої держави. Серед них: «Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» (1994), «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (2014). З 1997 р. започатковані щорічні Саміти Україна-ЄС, під час яких на найвищому рівні підводять підсумки євроінтеграційних кроків України та ЄС, визначають акценти сторін щодо подальшої євроінтеграції України у європейський політично-економічний й соціо-гуманітарний простір і узгоджують позиції щодо міжнародних питань.

Ключові слова: асоціація з ЄС, євроінтеграція, Європейський Союз (ЄС), перспективи членства України в ЄС, Україна

Stadnyk Olena Oleksiivna Candidate Of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor Of The Department of History of Ukraine, Vinnitsia State Pedagogical University named after M. Kotsiubynskyi, <https://orcid.org/0000-0002-9554-6975>

Poberezhets Hanna Stepanivna Candidate of Historical Sciences, Associate professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Studies, Mykolayiv National Agricultural University, <https://orcid.org/0000-0002-9064-6731>

Kazymir Vira Anatolyivna PhD in history, Deputy head of the management - head of the department of institutional audit of the State Service of Education Quality in Khmelnytskyi region, <https://orcid.org/0000-0001-6047-5372>

EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE: THE WAY TO ASSOCIATION WITH EU AND MEMBERSHIP PROSPECTS

Abstract. The relevance of the study is determined by the need to conduct a historical and retrospective review of the European integration progress of Ukraine from the time of the restoration of state independence in 1991 and until June 23, 2022, when it received the status of a candidate for joining the European Union (EU). Also, Ukraine has a unique experience of fulfilling the obligatory requirements for European membership integration in the situation of the Russian-Ukrainian war.

Attention is focused on the formation of the European integration vector of Ukraine's foreign policy, starting from the 1990s, in the conditions of complex internal and external influences on Ukraine's search for its place on the geopolitical map of the world and Europe. It was emphasized that Ukraine from the very beginning strove for close cooperation and mutually beneficial relations with EU member states, despite the influence of Russia. Ukraine's role in the geopolitical ambitions of Russia's aggressor country and the influence of the historical imperial-Soviet legacy on the mindset of both Ukrainian citizens and state politicians seriously hampered the European integration aspirations of our country. However, the events of the Euromaidan, the Revolution of Dignity, annexation and occupation of the Autonomous Republic of Crimea, Russia's armed aggression in the east of Ukraine, which turned into a full-scale war on February 24, 2022, finally confirmed the European integration vector of Ukraine's development.

December 1991, when Ukraine was officially recognized as an independent sovereign state by a letter on behalf of the European Union, is considered to be the beginning of the relationship between Ukraine and the EU. Ukraine's European integration aspirations were first recorded in the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On the main directions of Ukraine's foreign policy" dated July 2, 1993. The basis that determined Ukraine's European integration policy, since July 1, 2010, was the Law "On the Basics of Domestic and Foreign Policy." Relations between Ukraine and the EU were regulated by a number of bilateral documents. An action plan aimed at the European integration progress of our country was also defined. Among them: "Agreement on partnership and cooperation between Ukraine and the European Communities and their member states" (1994), "Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand" (2014). Since 1997, the annual Ukraine-EU Summits have been started, during which results of the European integration steps of Ukraine and the EU are summarized at the highest level, the sides determine the emphases of the further European integration of Ukraine into the European political, economic and socio-humanitarian space and agree positions on international issues.

Keywords: association with the EU, European integration, European Union (EU), prospects of Ukraine's membership in the EU, Ukraine

Постановка проблеми. Європейська інтеграція України – це не лише спільний економічний та політичний простір. Це, поміж іншого, і єдині ціннісні орієнтири, які, як зазначила у своєму дослідженні Калінічева Г., «<...> є підґрунтям ліберально-демократичних інституцій європейського простору <...>» та «набувають дедалі більшого значення, оскільки вони згуртували українське суспільство у перші місяці війни і наразі залишаються консолідуючим чинником для українських громадян» [1, с. 84-85].

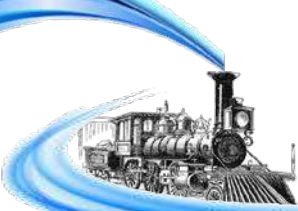

Історично склалося так, що землі України тривалий час були розділені між різними державами та імперіями, між різними цивілізаційними моделями існування людства. Тому питання європейської інтеграції для України наразі є не лише питанням державного вектору зовнішньої політики та внутрішньополітичних стратегій розвитку, а й питанням ідентичності та ціннісних засад подальшого існування як держави та суб'єкта геополітики й правових відносин. Як слушно зазначила Якубова Л., в нинішніх умовах імперські амбіції «руського міра» заперечують існування держави Україна та українців як нації. Натомість, пропонується «вибір»: або не існувати ніяк, або існувати як така собі малоросія та малороси ХХІ ст. Бажано при цьому знищити або бодай дестабілізувати американську та європейську версію лібералізму. Дослідниця згадує метафоричний вислів першого федерального президента ФРН Теодора Хойса про проєкт Європи, який спирався «на три пагорби – Акрополь, що сформулював цінності свободи, філософії та демократії; Капітолій, що створив римське право; та Голгофу, що явила принципи християнського гуманізму». Натомість проєкт «руського міра» це – «Кремль, як символ необмеженої і незалежної від суспільства влади; Луб'янка, як символ відсутності права; і Лобне місце, як інструмент збереження існуючого стану речей» [2, с. 12-13].

Тому для України, особливо в умовах російсько-української війни, повноправне входження до європейської спільноти країн є питанням екзистенційним та стратегічно обумовленим. Зокрема, якщо поглянути на цілі ЄС, то вони є близькими для України. Серед них: сприяння миру, добробуту та процвітання народів країн-членів ЄС; формування й утвердження простору свободи для своїх громадян, їхньої безпеки та правосуддя; відсутність внутрішніх кордонів та розвиток чесних конкурентних ринкових відносин; забезпечення та сприяння економічного зростання ЄС, в тому числі й завдяки соціально орієнтованій економіці; підвищення якості навколишнього середовища; науково-технічний прогрес, соціальна справедливість та рівність усіх членів суспільства (чоловіків, жінок, літніх людей, дітей); згуртованість та солідарність держав-членів; повага до культурного й мовного різноманіття та збереження й охорона європейської культурної спадщини [3; 4].

Мета статті – простежити розвиток євроінтеграційних прагнень та практичних дій України, а також проаналізувати перспективи її членства в ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти євроінтеграційних процесів в Україні: від історико-культурних та ідейних витоків до питань національної, енергетичної, політичної безпеки, неодноразово ставали предметом наукових рефлексій дослідників. Серед них історики, юристи, економісти, соціологи, політологи: Андрейко В., Білоножко С., Дем'янчук О., Дір І., Калінічева Г., Лемко Ю., Масик Ю., Петасюк О., Сингаєвська Д.,

Тюріна О., Щедрова Г., Яковюк І., Якубова Л. [5; 6; 7; 3; 1; 8; 9; 10; 7; 4; 11; 12; 2]. Новим поштовхом для наукових напрацювань, присвячених тематиці нашої статті, стало підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 21 березня 2014 р. було підписано політичну частину цього важливого для України документу. 27 червня 2014 р. підписами скріплено другу, економічну, частину Угоди [13; 14; 15; 16; 17].

Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС – ще один важливий етап в історії вивчення євроінтеграційних процесів. Попри те, що йдеться про фактично поточні події та триваючий процес, вже є спроби наукових рефлексій та аналітичні доповіді, присвячені перспективам, викликам та очікуваним наслідкам входження України до складу ЄС [18; 19].

Зважаючи на актуальність даної теми як з наукової, так і з практичної точки зору, дослідження, присвячені євроінтеграційному поступу нашої держави, й надалі потребують наукового аналізу та осмислення євроінтеграційного проекту для України.

Виклад основного матеріалу. Після Другої світової війни, в умовах біполярності світу, об'єднання національних європейських держав бачилося як нове економічне та політичне співтовариство, що було б партнером у відносинах як із США, так і з СРСР. Однак після падіння Берлінського муру у 1989 р., а потім і розпаду СРСР у 1991 р. ця мета вимагала переосмислення. На початок XXI ст. стратегію розвитку ЄС почали розглядати з точки зору більш централізованого управління на противагу національним державам. А також як інтеграцію етнокультурних регіонів, які свого часу входили до Югославії, Чехословаччини чи СРСР, що було б для них гарантією уникнення конфліктних ситуацій [13, с. 83].

Для України на початку 1990-х рр. стали актуальними питання європейської інтеграції. Однак, зважаючи на пострадянський світогляд керівництва країни та «тісні дружні обійми» росії, Україна не змогла на той час поповнити перелік пострадянських країн, які увійшли до ЄС. Енергетична залежність від росії та відповідний шантаж України та країн ЄС з боку країни-агресора [7, с. 160] також став відчутним фактором, що на роки відсунув євроінтеграційну перспективу України. Своєрідною «групою прориву» (чи «відриву» від пострадянського простору) у 1990-х рр. стали країни Вишеградської четвірки. Україна не приєдналася до цього європейського пориву: «Занадто великим став відрив між позитивними результатами внутрішніх суспільних та зовнішньополітичних перетворень центральноєвропейських держав і тупцюванням в процесі проведення справжніх реформ, геополітичною невизначеністю України» [5, с. 152]. Не приєдналася Україна до когорти країн, що стали членами ЄС й у 2004 р. Серед них – країни Балтії (Латвія, Литва, Естонія), що були свого часу під радянською окупацією. Після

відновлення державної незалежності ці країни оперативно визначилися зі стратегічними пріоритетами, взявши курс на європейську та євроатлантичну інтеграцію як основоположну гарантію національної безпеки та збереження суверенітету, а також – розв’язання економічних та соціальних проблем [11, с. 22].

Відправною точкою відносин України і ЄС можемо вважати грудень 1991 р. Того року, міністр закордонних справ Нідерландів, у листі від імені Євросоюзу офіційно визнав державну незалежність України [20]. Україна представлена в ЄС з 1992 р. Її першим представником був Посол Володимир Василенко. Представництво України в ЄС було відкрито в Брюсселі у 1996 р. Ще раніше, у 1993 р., посольство ЄС відкрилося у Києві [21].

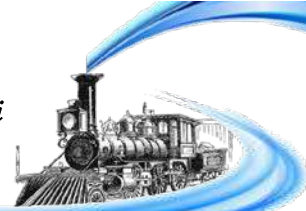
У вересні 1992 р. Президент України Леонід Кравчук під час свого візиту до Брюсселя зустрівся з головою Комісії Європейських Співтовариств (КЄС) Жаком Делором, якого називали одним із архітекторів ЄС. Зустріч завершилася підписанням спільної заяви. Зокрема, підтвердили чинність «Угоди про торгівлю і торговельно-економічне співробітництво» та «Угоди про торгівлю текстильними товарами», що були підписані ще між Європейським Співтовариством і СРСР. Також озвучено наміри подальшої розбудови взаємовідносин між Україною та ЄС шляхом укладання нової угоди про партнерство та співробітництво. Початок перемовин щодо конкретних пунктів документу та взагалі обговорення сфер партнерських взаємин, було заплановано на кінець 1992 р. [22]. Указом Президента України 28 серпня 1993 р. створено Міжвідомчий комітет України у справах Європейського Союзу. Основні функції комітету полягали у координуванні робіт з питань політики України щодо ЄС, аналізі реалізації відповідних ініціатив та заходів, відстеженні тенденцій розвитку процесів, що відбувалися в Україні за сприяння ЄС та «розробка заходів щодо забезпечення диверсифікації економічних та науково-технічних зв'язків України з Європейським Союзом» [23]. Комітет у листопаді 1994 р. розробив стратегію підтримки України. Вона охоплювала різні сфери: торговельні відносини, політичний діалог, промислове, фінансове та наукове співробітництво. Серйозним кроком по незалеженню України від орієнтирів виключно на ринки СНД стало підписання Проміжної угоди у сфері торгівлі з ЄС. Таким чином збільшувався український експорт до країн ЄС [10, с. 64-65].

Про свої євроінтеграційні наміри та прагнення Україна вперше офіційно заявила у Постанові Верховної Ради України «Про основні напрямки зовнішньої політики України» від 2 липня 1993 р. У даному документі серед напрямків, пріоритетів та функцій зовнішньої політики виокремлено «розширення участі в європейському регіональному співробітництві». Але при цьому, зважаючи на тогочасні геополітичні реалії, було зазначено й

«співробітництво в рамках Співдружності незалежних держав». Водночас, зважаючи на національні інтереси та безпеку України, «<...> співробітництво [із західними державами-членами ЄС та НАТО – Авт.] стане підґрунтям для розширення участі України в європейських структурах та майбутнього інтегрування її господарства до загальноєвропейського і світового економічного простору». Підкреслено важливість відносин із США як провідною державою геополітики. Дружні та взаємовигідні відносини із географічно близькими державами «є своєрідним мостом між Україною і заходом Європи». Таке співробітництво для України важливе з огляду сприяння «її утвердженню як впливової європейської держави» та «торуватиме шляхи до широких політичних, економічних, культурних, наукових, гуманітарних стосунків з Центральною, Північно-Східною і Південно-Східною Європою». У рамках регіонального співробітництва в Європі даною Постановою пріоритетними визначена діяльність України в НБСЄ (Нарада з безпеки і співробітництва в Європі). Це, як зазначено у документі, сприятиме «повномасштабному входженню України до загальноєвропейського простору» та забезпечуватиме національні інтереси нашої держави. Також одним із зовнішньополітичних пріоритетів на той час було повноправне членство України у Раді Європи та участь у «найважливіших багатосторонніх конвенціях, розроблених під егідою цієї авторитетної і впливової міжнародної регіональної інституції». Для України, як морської держави, пріоритетним було також розширення участі у Чорноморському економічному співробітництві, налагодженні контактів на Середземноморському напрямку, підтримання контактів із Вишеградською групою, Північною Радою та Радою держав Балтійського моря, розвиток співробітництва «у межах Карпатського єврорегіону». На перспективу метою зовнішньої політики було визначено «членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам». Для подальшої ефективної європейської співпраці «Україна укладе з ними [Європейськими Співтовариствами – Авт.] Угоду про партнерство і співробітництво, здійснення якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом – до повного її членства у цій організації [виділено Авт.]» [24].

Дана Постанова була чинна до 2010 р. З 1 липня 2010 р. політика України щодо євроінтеграції базувалася на основі Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Одним із пунктів цього документу було виокремлено «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [25].

14 червня 1994 р. між Україною та ЄС було підписано «Угоду про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами». Згідно документу, цілями угоди був політичний діалог, розвиток політичних відносин, торгівлі, інвестицій, а також взаємовигідної співпраці в різних сферах (фінансовій, соціальній, науково-технічній, культурній). Також проголошувалася підтримка України на шляху переходу до ринкової економіки та зміцнення демократії [26]. Це – перший документ такого рівня у відносинах між державами-учасницями СНД та ЄС. Угода так і не набула свого подальшого практичного розвитку. Хоча ця Угода набула все-таки чинності після ратифікації у 1998 р. й Україна офіційно заявила про прагнення стати асоційованим членом ЄС.

На кінець 1990-х рр. між Україною та ЄС було укладено вісім угод. Вони охоплювали фінансові, економічні, торгівельні аспекти взаємодії. Ключовим етапом у євроінтеграційному поступу України стало затвердження Указом Президента України Стратегії інтеграції України до ЄС 11 червня 1998 р. 30 грудня 2005 р. ЄС визнав Україну як державу з ринковою економікою [10, с. 64-65]. Питання встановлення безвізового режиму між Україною та ЄС на порядку денному постало у 2007 р. На 2012 р. були завершені перемовини по Угоді про асоціацію. Однак вже у 2013 р. уряд екс-президента Віктора Януковича призупинив процес підготовки до підписання, поза сумнівом, історичного для України й стратегічно визначального документу – Угоди про асоціацію. Події Євромайдану та Революції Гідності, окупація та анексія АР Крим росією та початок російсько-української війни у 2014 р. остаточно визначили євроінтеграційний вектор України. ЄС підтримав нашу державу, її суверенітет та територіальну цілісність наданням фінансової, соціальної, гуманітарної, технологічної підтримки, а також введенням низки санкції проти росії та росіян. Після ратифікації у 2017 р. набула чинності Угода про асоціацію та запрацював безвізовий режим між Україною та ЄС [16; 27]. Попри спроби екс-президента України Віктора Януковича та його оточення розвернути вектор євроінтеграції України у бік поглинання нашої держави росією, народ України чітко засвідчив своє бажання та прагнення рухатися у бік зміцнення демократії та сталого розвитку.

28 лютого 2022 р. Президент України Володимир Зеленський подав заявку на членство в Європейському Союзі. Вже 23 червня того ж року лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили історичне для України рішення – надання статусу кандидата на членство в ЄС [28]. На практиці це означає запуск процесу набуття нашою державою членства в ЄС. Перед Україною постали непрості завдання, пов'язані із дієвими, а не декларативними, реформами; стандарти ЄС у законодавстві, промисловості, соціальному, на науковому-освітньому й технічному напрямках тощо. Зважаючи на фактор російсько-української

війни, процес виглядає вкрай важким та довготривалим. Однак цей шлях необхідно пройти. Оскільки, як вже було зазначено, євроінтеграційний вектор для України на сьогодні виглядає як надія на існування у якості суб'єкта геополітики, суверенної незалежної держави та гуманного суспільства, орієнтованого на людину.

Статус кандидата – черговий шабель у процесі набуття Україною членства в ЄС. Рішенню передувала копітка й водночас інтенсивна робота органів державної влади щодо заповнення опитувальника та робота, пов'язана із секторальною інтеграцією. Заповнення опитувальника Європейської Комісії України було необхідною бюрократичною процедурою задля «оцінки спроможності держави виконувати зобов'язання щодо членства в ЄС та отримати статус кандидата у члени ЄС». Україна здобула п'ять так званих «безвізів» з ЄС (енергетичний, транспортний, економічний, митний, цифровий) [29].

Починаючи із 1997 р., була започаткована практика самітів Україна-ЄС. Такий формат зустрічей свідчить про серйозність та важливість партнерства та тісної співпраці як для України, так і для ЄС. Зустрічі на найвищому рівні «надають сторонам можливість <...> підбити підсумки співробітництва між Україною та ЄС за рік, що минув, визначити пріоритети взаємодії на найближче майбутнє, обговорити розвиток ситуації в Україні та Європейському Союзі, а також узгодити позиції щодо актуальних міжнародних питань» [30]. Крім того, відстеження перебігу Самітів надає нам візію розуміння євроінтеграційного поступу України поетапно, з врахуванням історичного контексту.

Зупинимось на питаннях та проблемах, які ставали предметом обговорення на Самітах:

- 1-й Саміт Україна-ЄС (5 вересня 1997 р., Київ): підтверджено європейський вибір України; обговорено питання договірно-правової бази взаємовідносин; розглянуто шляхи економічного співробітництва; підписано угоду про торгівлю сталеливарною продукцією.

- 2-й Саміт Україна-ЄС (16 жовтня 1998 р., Відень): взаємовідносини визнані як стратегічне та унікальне партнерство; обговорення питань зовнішньої політики та політики безпеки; перша заява України про прагнення на асоційованих правах взаємодіяти з ЄС; «ЄС узяв до уваги відповідні положення Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України 11 червня 1998 року» [30].

- 3-й Саміт Україна ЄС (23 липня 1999 р., Київ) – запровадження режиму вільної торгівлі між Україною та ЄС (із зосередженням на безбар'єрній торгівлі та інвестуванні). Країни ЄС привітали підписання Угоди з МАГАТЕ та ініціативу Балто-Чорноморського саміту задля регіонального співробітництва; підтвердили зобов'язання реалізації Меморандуму про взаєморозуміння Групи семи щодо закриття Чорнобильської АЕС.

- 4-й Саміт Україна-ЄС (15 вересня 2000): підтвердження ухвалення Стратегії ЄС щодо України; звіт про темпи реалізації національної Програми інтеграції України до ЄС.
- 5-й Саміт Україна-ЄС (11 вересня 2001 р., Ялта): вдосконалення законодавчої бази України у галузі ЗМІ, безпеки та умов праці журналістів; програма економічних реформ України; боротьба проти злочинності (відмивання грошей, незаконний обіг наркотиків, зброї, нелегальна міграція, торгівля людьми, контрабанда).
- 6-й Саміт Україна-ЄС (4 липня, 2002 р., Копенгаген): заклик до продовження реформ в енергетичному секторі; посилення співробітництва в транспортній сфері.
- 7-й Саміт Україна-ЄС (7 жовтня 2003 р., Ялта): обговорення ініціативи «Розширена Європа-сусідство».
- 8-й Саміт Україна-ЄС (8 липня 2004 р., Гаага): обговорення важливості проведення президентської кампанії в Україні у відповідності до міжнародних стандартів, зокрема – висвітлення у ЗМІ; завершення важливих перемовин щодо угоди про сталь; схвалення плану науково-технічної співпраці; участь України у правоохоронній місії у Боснії та Герцеговині та Македонії. Це перший Саміт, який відбувся після історичного розширення ЄС (1 травня 2004 р.), унаслідок чого Україна та ЄС стали сусідами на кордонах.
- 9-й Саміт Україна-ЄС (1 грудня 2005 р., Київ): готовність укласти нову посилену угоду, що мала бути прийнята на заміну Угоди про партнерство і співробітництво – відразу після виконання політичних пріоритетів Плану дій Україна-ЄС 2005 р.; спрощення візового режиму і реадмісії; відновлення переговорів щодо врегулювання Придністровського конфлікту.
- 10-й Саміт Україна-ЄС (27 жовтня 2006 р., Гельсінкі): позитивна оцінка виконання Меморандуму про взаєморозуміння щодо співробітництва у галузі енергетики; наголошено на необхідності посилення безпеки поставок енергоносіїв в Україну та транзиту газу на ринок ЄС; погоджено продовження виконання проєктів розвитку енергетичної інфраструктури.
- 11-й Саміт Україна-ЄС (14 вересня 2007 р., Київ): схвалено переговори щодо нової посиленої угоди та підписання угод про спрощення візового режиму і реадмісію; підтверджено наміри розвивати співпрацю у врегулюванні регіональних конфліктів, нерозповсюдження зброї масового знищення. Ініціатива стосовно Глобального партнерства проти розповсюдження матеріалів та зброї масового знищення, боротьби з тероризмом, запобігання надзвичайним ситуаціям, знищення застарілої та надлишкової легкої і стрілецької зброї, боєприпасів.
- 12-й Саміт Україна-ЄС (9 вересня 2008 р., Париж); привітали Україну із набуттям членства у СОТ; схвалили прогрес у проведенні економічних реформ.

- 13-й Саміт Україна-ЄС (4 грудня 2009 р., Київ): оголосили завершення процесу ратифікації Лісабонського Договору; створення платформи Східного партнерства, екологічного співробітництва.

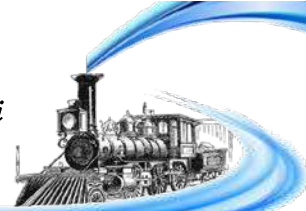
- 14-й Саміт Україна-ЄС (22 листопада 2010 р., Брюссель): впровадження Плану дій щодо візової лібералізації для України; підтвердили зобов'язання щодо створення зони вільної торгівлі задля інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС; підписання Україною Протоколу про приєднання до Договору про Енергетичне Співтовариство; «підписано Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Співтовариством про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства, серед яких: бізнес, підприємництво, енергетика, інформація, комунікації, технології». Вкотре звучали заклики щодо поваги до прав людини, основних свобод, демократичних цінностей та верховенства права. Наголошено на необхідності конституційної реформи в Україні, зокрема, у співпраці з Венеційською комісією Ради Європи.

- 15-й Саміт Україна-ЄС (19 грудня 2011 р., Київ): досягнення порозуміння щодо повного тексту Угоди про асоціацію; відзначили помітний прогрес у виконанні Плану дій щодо лібералізації візового режиму та просування до безвізового режиму; основою Угоди про асоціацію визнано важливість незалежності судової гілки влади та необхідність судової реформи.

- 16-й Саміт Україна-ЄС (25 лютого 2013 р., Брюссель): обговорення проблематики судової реформи; новий Кримінальний процесуальний кодекс України і нове законодавство про адвокатуру, створення Національного превентивного механізму проти тортур; зазначено важливість конституційної реформи та схвалено законодавчі рішення щодо свободи зібрань та ЗМІ; визнано надійність України як транзитної держави та важливість її газотранспортної системи для транспортування газу до ЄС [31].

- Позачерговий Саміт (21 березня 2014 р., Брюссель). Під час зустрічі представники ЄС засвідчили підтримку України в умовах війни, що росія розпочала проти нашої країни. Було підписано політичну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

- 17-й Саміт Україна-ЄС (27 квітня 2015 р., Київ). Значення зустрічі посилювалося виключними обставинами російсько-української війни та діями країни-агресора, скерованими на підриг існуючих засад міжнародної геополітичної системи та міжнародного права й загальноєвропейської безпеки. На Саміті обговорювали імплементацію Мінських домовленостей, наслідки анексії АР Крим і м. Севастополь. Також йшлося про обговорення виконання Угоди про асоціацію і реалізацію внутрішніх реформ в Україні, хід підготовки до Ризького саміту ініціативи «Східне партнерство».

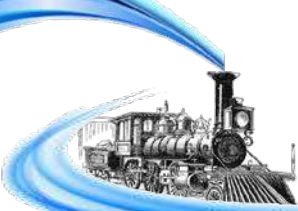

- 18-й Саміт Україна-ЄС (24 листопада 2016 р., Брюссель). Саміт відбувся за умов початку функціонування поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) з 1 січня 2016 р. Він став другим Самітом, що діяв в умовах імплементації політичної частини Угоди про асоціацію. Основні обговорення точилися навколо ситуації на сході та півдні України. Також були розглянуті питання реалізації внутрішніх реформ в Україні. Окремо йшлося про санкції проти росії.

- 19-й Саміт Україна-ЄС (12-13 липня 2017 р., Київ). Це був Саміт Асоціації та безвізу. Фактично він знаменував завершення першого етапу європейської інтеграції України. Серед питань Саміту вже традиційно було обговорення російсько-української війни та внутрішніх реформ України. Окрему увагу зосереджено на процесі ратифікації Угоди про асоціацію, запровадження безвізу для громадян України. На порядку денному залишалися проблеми співробітництва у сфері енергетики та зони вільної торгівлі. Також йшлося про координацію дій щодо політичної та економічної інтеграції в умовах карколомних глобальних змін архітектури безпеки та геополітичних викликів.

- 20-й Саміт Україна-ЄС (9 липня 2018 р., Брюссель): підтверджено посилення політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС, що базувалися на цінностях демократії, верховенства права і прав людини. Вкотре з боку ЄС засуджено агресію росії щодо України. Зокрема, незаконну анексію АР Крим та м. Севастополь, проведення окупантами «виборів на території незаконно анексованого півострова та погіршення ситуації з правами людини в Криму; будівництво мосту через Керченську протоку без згоди України; милітаризацію півострова, а також Чорного та Азовського морів» [30]. Що стосується внутрішніх реформ, то ЄС схвально зустрів проведення реформ в Україні «у сферах охорони здоров'я, пенсійного забезпечення, децентралізації та державного управління, державних закупівель, охорони навколишнього середовища» [30]. Акцентовано увагу на боротьбі із корупцією в нашій державі, а також посиленні дій у напрямку судової реформи та реформи прокуратури.

- 21-й Саміт Україна-ЄС (8 липня 2019 р., Київ). Це був Саміт, який став першим для Президента Володимира Зеленського. Він свій перший робочий візит здійснив до Брюсселя, що схвально відзначено представниками ЄС. Підтверджено визнання європейських прагнень України, закріплених в Угоді про асоціацію та підкріплених, зокрема, зростанням двосторонньої торгівлі, яку запроваджено у січні 2016 р. ЄС зобов'язався підтримувати в Україні реформу децентралізації, розвиток громадянського суспільства, боротьбу з корупцією та продовжувати сприяти у боротьбі із кібер-загрозами та протидії дезінформації. Було узгоджено необхідність оновлення

енергетичного додатку до Угоди про асоціацію, проведення роботи із реформування ринку газу та електроенергії задля інтеграції нашої держави до Енергетичного ринку ЄС [32].

- 22-й Саміт Україна-ЄС (6 жовтня 2020 р., Брюссель). Цей Саміт став першим, який ЄС провів з третьою державою від початку пандемії COVID-19. Було сфокусовано увагу на проблемах, спричинених пандемією, особливо в сфері охорони здоров'я. Розглянули досягнення імплементації Угоди про асоціацію, насамперед у сфері зони вільної торгівлі. На той момент ЄС став найбільшим торговельним партнером України. ЄС також привітав початок проведення земельної реформи в Україні, закон про регулювання банківської діяльності, початок роботи Вищого антикорупційного суду та процес децентралізації [33].

- 23-й Саміт Україна-ЄС (12 жовтня 2021 р., Київ): підписано Угоду між Україною та ЄС і його державами-членами про Спільний авіаційний простір. Підготовка до підписання цього документа тривала вісім років. Також було укладено Угоду з атомної енергії в межах Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програми з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021-2025 рр.). Ще одним важливим кроком в бік євроінтеграції стала Угода про участь України у Програмі «Креативна Європа» (2021-2027 рр.). Вона стосується діяльності в культурному, креативному та аудіовізуальному секторах, розвитку культурного та мовного різноманіття й збереження європейської культурної спадщини [34; 35].

- 24-й Саміт Україна-ЄС (3 лютого 2023 р., Київ). На момент проведення Саміту Україна завершувала етап виконання семи рекомендацій Європейської комісії щодо здобуття нашою державою статусу кандидата на вступ до ЄС. Президент Європейської ради Шарль Мішель наголосив на основній меті зібрання: вкотре висловити дієву підтримку Україні та її народу щодо єдності з ЄС та європейського майбутнього України. За результатами роботи Саміту між Україною та ЄС схвалили план пріоритетних дій на 2023-2024 рр. Реалізація цього плану має перетворити Україну де-факто на члена ЄС на секторальному рівні економіки: промисловість, аграрний сектор, енергетика, цифрові послуги, транспорт, фінансова сфера, митниця. Для України вкрай важливими стали рішення про десятий пакет санкцій ЄС проти росії. Також йшлося про отримання графіку перемовин щодо вступу України до ЄС. Для цього Україна повинна виконати сім поставлених завдань: реформа Конституційного суду, продовження судової реформи, боротьба з корупцією, з відмиванням коштів, втілення антиолігархічного закону, узгодження національного аудіовізуального законодавства із європейським, зміна законодавства про національні меншини [36].

Виокремлюють п'ять основних етапів вступу країни до ЄС:

1. Консультативний: перед поданням заяви країною передусе тривалий етап консультацій та перемовин. Зазвичай на цьому етапі країни формували взаємовідносини із ЄС на основі Європейської угоди (Польща, Угорщина, Румунія, Естонія, Литва, Латвія); Угоди про асоціацію (Туреччина, Мальта, Кіпр); Угоди про стабілізацію і асоціацію (Балканські країни окрім Словенії). Завершення етапу означає подання країною-претенденткою заяви на вступ до ЄС.

2. Оціночний етап: виконання країною-претенденткою критеріїв на членство в ЄС. Держава отримує офіційний статус країна-кандидатка на вступ до ЄС.

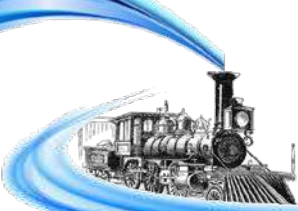
3. Переговорний етап (тривалий період від початку переговорів про вступ і до його завершення). За цей час визначають умови приєднання до ЄС, терміни прийняття, імплементації та правового впровадження норм і правил ЄС. У окремих випадках можуть застосовуватися перехідні заходи, які повинні бути чітко обґрунтовані та прописані в юридичних документах. Переговори відбуваються у форматі двосторонніх конференцій по кожному пункту (конкурентна політика. Транспортна політика, сільське господарство, юстиція, фінансова сфера тощо). Результатом переговорів є включені до проекту вступу угоди з різних секторів інтеграції.

4. Ратифікаційний етап (між підписанням угоди на вступ та її ратифікацією).

Перед підписанням угода має бути розглянута Європейською Радою та узгоджена із Європейським Парламентом. Після позитивного завершення цієї процедури угода про вступ розглядається країнами-членами ЄС та країною-претенденткою для ратифікації і прийняттям. Інколи в країні-претендентці проводять відповідний референдум. Тому підписання угоди на вступ ще не є гарантією вступу. Так було, наприклад, у Норвегії, коли після двічі підписаної угоди про вступ (1972 і 1994 рр.) результати референдуму всередині країни відмінили рішення угоди.

5. Імплементаційний етап: розпочинається після набуття чинності угоди про вступ та усіх етапів ратифікації [37, с. 36-37].

Попри плани України стати повноправним членом ЄС до кінця 2020-х рр., є низка серйозних викликів та завдань, які потребують ефективного та оперативного розв'язання. Насамперед, це російсько-українська війна, що триває. Україна має спільний кордон із росією та білоруссю, що можемо розглядати як фактор дестабілізації. Тому розвиток подій у цих країнах, на наш погляд, матиме вплив на темпи євроінтеграції України. Також триває процес виконання Україною семи завдань, необхідних для вступу до ЄС.

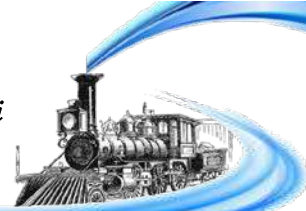
25 червня 2024 р. у Люксембурзі відбулися переговори української урядової делегації та міністрів з питань Європи держав-членів ЄС. Вони дали формальний старт юридичному процесу, що має завершитися повноцінним вступом України до ЄС. Офіційна назва заходу: перша Міжурядова конференція про вступ України до ЄС. Паралельно відбувалися тристоронні перемовини між Україною, ЄС та Угорщиною. Україна змушена була, задля виконання євроінтеграційних правил, погодитися на підтримку висунутих Угорщиною 11 вимог стосовно захисту національних меншин на законодавчому рівні. Крапка в «угорському питанні» ще не поставлена. Тому передчасно робити висновки. Однак не можна не зважати на можливі перепони з боку Угорщини, зважаючи на офіційну позицію цієї держави щодо російсько-української війни та України і її європейського вектору політики [38]. Менше з тим, переговори у Люксембурзі ознаменували початок ще одного важливого кроку нашої держави до ЄС: двосторонній скринінг українського законодавства на відповідність європейським нормам права. Він має тривати щонайменше до кінця 2024 р. та визначатиме наступні пункти, що стосуються ухвалення рішень, пов'язаних із євроінтеграцією України [39; 40].

Висновки. Найголовнішим кроком на шляху до членства України в Європейському Союзі на сьогодні є відновлення та захист територіальної цілісності, перемога над країною-агресором росією та відновлення усіх сфер повноцінного функціонування держави та суспільства й соціуму. Проблеми післявоєнної відбудови та відновлення не повинні стати на шляху до євроінтеграції нашої держави. Отримання 23 червня 2022 р. статусу кандидата на членство в ЄС для України ознаменувало нагальну необхідність виконання низки завдань та проведення реформ, передбачених європейськими партнерами. Шлях, який деякі країни-члени ЄС долали десятиліттями, Україна повинна пройти в значно більш стислі терміни та в умовах війни й післявоєнної відбудови.

Європейська інтеграція є магістральним шляхом розвитку та архітектури безпеки й консолідації розвитку Європи на сьогодні. Місце нашої держави України та її роль в цій спільноті європейських народів визначається здатністю України до ефективних реформ, розбудові громадянського суспільства та утвердженню власної суб'єктності й ідентичності й репрезентації себе у геополітичному вимірі.

Література:

1. Калінічева Г. Європейські цінності як чинник консолідації українського суспільства в умовах російсько-української війни. *Європейські історичні студії*. 2024. № 28. С. 84-102. <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2024.28.5>
2. Якубова Л. Україна та українці в світоглядній матриці «русского мира». *Аналітична записка*. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. 72 с.

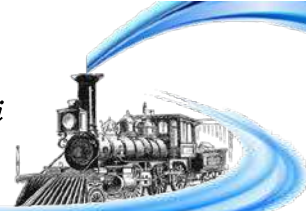

3. Дір І. Договір про створення конституції Європи як етап у поглибленні інтеграції держав-членів Європейського Союзу. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 4. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.85>
4. Тюріна О. *Європейський Союз на сучасному етапі: основні цілі та Завдання*. Транспортне право України в XIX ст.: матеріали III Міжнародної конференції. Київ: Національний авіаційний університет. 2013. С. 509-511.
5. Андрейко В. Досвід чесько-словацького співробітництва в контексті інтеграційної стратегії України. *Studia Slovakistica. Українсько-Словацькі діалоги. Літературознавство: Історія*. Ужгород: УжНУ, 2005. С. 158-167.
6. Білоножко С. Західний вектор зовнішньої політики країн Балтії: шлях від незалежності до євро-інтеграції. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2015. Випуск 44. Т. 2. С. 130-135.
7. Сингаєвська Д., Дем'янюк О. Енергетична сек'юритизація ЄС: місце України в європейській енергетичній системі. *Політичні дослідження*. 2024. № 1 (7). С. 159-171. URL: <https://ipiend.gov.ua/publication/politychni-doslidzhennia-2024-1-7/> (дата звернення 15.06.24)
8. Лемко Ю. Соціокультурний аспект відносин асоціації України та ЄС. *Політикус*. 2022. Випуск 4(2). С. 58-64. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-spec.9>
9. Масик Ю. Етапи процесу євроінтеграції країн Балтії: досвід для України. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2020. Випуск 2 (46). С. 22-27. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/226606/226178> (дата звернення 15.06.24)
10. Петасюк О. Осмислення євроінтеграційного та євроатлантичного поступу в контексті стратегії України. *Європейські історичні студії*. 2015. № 1. С. 62-76. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/olena-petasyuk-osmyslennya-yevrointegratsijnogo-ta-yevroatlantychnogo-postupu-v-konteksti-strategiyi-ukrayiny/> (дата звернення 15.06.24)
11. Щедрова Г. Адаптація України до вимог ЄС: досвід країн Балтії. *Politicus*. 2017. Випуск 1. С. 156-161. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FM T=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=polit_2017_1_33 (дата звернення 15.06.24)
12. Яковюк І. Історичні передумови і основні етапи європейської інтеграції. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. №4 (35). Харків: Право. С. 82-92. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4962> (дата звернення 15.06.24)
13. Білак М. Значення угоди про асоціацію з ЄС: нові виклики для конституційного порядку чи послаблення позиції Основного Закону. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 193. Юридичні науки. С. 12-16. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e444df7d-b000-496f-a085-4d898be3d7e7/content> (дата звернення 15.06.24)
14. Рудік О. Політичні положення Угоди про асоціацію з ЄС: значення для України. *Аспекти публічного управління. Теорія та історія публічного управління*. 2014. № 5-6 (7-8). С. 5-13. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/567> (дата звернення 15.06.24)
15. Савченко В. Угода про асоціацію України з ЄС – шляхи реалізації переваг. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2(6). С. 24-34. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/95747/91283> (дата звернення 15.06.24)
16. Костюченко Я. Угода про асоціацію з ЄС у національному правопорядку України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 354-359. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/6/67.pdf> (дата звернення 15.06.24)
17. Бойко І. Європейський Союз: історія становлення та його значення для України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2023. № 76. С. 15-32. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/11790> (дата звернення 15.06.24)

18. Риндюк В., Кучинська О. Адаптація національного законодавства до права ЄС: досвід держав-членів та держав-кандидатів для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2024. Том 1, № 82. С. 120-126. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.1.17> (дата звернення 15.06.24)
19. Petrychenko E., Sydoruk A., Trichina A. Ukraine's European integration in the context of law. *Foreign Affairs.* 2022. 32(6). P. 8-15. [https://10.46493/2663-2675.32\(6\).2022.8-15](https://10.46493/2663-2675.32(6).2022.8-15)
20. Загальний огляд відносин Україна-ЄС. Історичний огляд відносин Україна-ЄС. Представництво України при Європейському Союзі, 15 квітня 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayina-yes> (дата звернення 15.06.24)
21. З історії Представництва. Представництво України при Європейському Союзі, 29 жовтня 2020. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/predstavnictvo/z-istoriyi-predstavnictva> (дата звернення 15.06.24)
22. Спільна заява України і Комісії Європейських Співтовариств. Документ 994_957. Верховна Рада України. Законодавство України, 14 вересня 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_957#Text (дата звернення 15.06.24)
23. Про Міжвідомчий комітет України у справах Європейського Союзу. Указ Президента України, Документ 358/93, 23 серпня 1993 р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358/93#Text> (дата звернення 15.06.24)
24. Про основні напрямки зовнішньої політики. Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення 15.06.24)
25. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики. Закон України 1 липня 2010 року, № 2411-VI. Документ 2411-VI. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення 15.06.24)
26. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Документ 998_012, 14.06.1994. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення 15.06.24)
27. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 27 червня 2014 р. Документ 984_011. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011?find=1&text=%D1%F2%E0%F2%F2%FF+5#w15 (дата звернення 15.06.24)
28. Володимир Зеленський підписав заявку на членство України у Європейському Союзі. Президент України. Офіційне Інтернет-представництво, 28 лютого 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249> (дата звернення 15.06.24)
29. Оприлюднені опитувальник ЄС та надані Україною відповіді для набуття статусу кандидата в ЄС. Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України, 17 червня 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oprilyudneni-opituvvalnik-yes-ta-nadani-ukrayinoyu-vidpovidi-dlya-nabuttya-statusu-kandidata-v-yes> (дата звернення 15.06.24)
30. Саміти Україна-ЄС. Міністерство закордонних справ України, 5 серпня 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/samiti-ukrayina-yes> (дата звернення 15.06.24)
31. EU-Ukraine Summits: 16 Years of Wheel-Spinning (2013). The Ukrainian Week, 28 February 2013. URL: <https://web.archive.org/web/20200413190012/https://ukrainianweek.com/Politics/73494> (дата звернення 15.06.24)

32. Досвід країн-кандидатів на членство в ЄС та України щодо інституційної спроможності та реалізації державної політики європейської інтеграції. НАДС. Національне Агентство України з питань державної служби. Київ, 48 с. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/Mignarodna%20dijalnist/2-dosvid-krain-kandydativ-na-chlenstvo-v-eu-2.pdf> (дата звернення 15.06.24)

33. 22-й Саміт Україна – ЄС підтвердив стратегічну мету щодо набуття Україною повноправного членства в Євросоюзі. Посольство України при Святому Престолі (Ватикан) та при Суверенному Мальтійському Ордені (за сумісництвом), 6 жовтня 2020. URL: <https://vatican.mfa.gov.ua/news/22-j-samit-ukrayina-yes-pidтверdiv-strategichnu-metu-shchod-nabuttya-ukrayinoyu-rovnopravnoho-chlenstva-v-yevgosyuzi> (дата звернення 15.06.24)

34. У межах 23-го Саміту Україна – ЄС підписано низку документів, зокрема Угоду про Спільний авіаційний простір. Президент України. Офіційне Інтернет-представництво, 12 жовтня 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-mezhah-23-go-samitu-ukrayina-yes-pidpisano-nizku-dokumenti-71033> (дата звернення 15.06.24)

35. Саміт Україна-ЄС у Києві завершився. Головні підсумки. BBC. NEWS Україна, 3 лютого 2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64513726> (дата звернення 15.06.24)

36. У Києві триває 24-й саміт Україна-ЄС / Президент України. Офіційне Інтернет-представництво, 3 лютого 2023. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-kiyevi-trivaye-24-j-samit-ukrayina-yes-80761> (дата звернення 15.06.24)

37. Сіденко В., Жовква І., Немиря Г., Перепелиця Г. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. Аналітичне дослідження. Київ, 2007. 84 с. URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=29b2cad0-a271-0f59-6e27-12f433b204e5&groupId=252038 (дата звернення 15.06.24).

38. Кузьменко Ю. Україна втілить 11 пунктів щодо прав нацменшин, про що просила Угорщина. Суспільне. Новини, 25 червня 2024. URL: <https://suspilne.media/776643-ukraina-vtilit-11-punktiv-sodo-prav-nacmensin-pro-so-prosila-ugorsina/> (дата звернення: 04.07.2024).

39. Кузьменко Ю., Пашко В., Ковальчук О. «Україна буде членом ЄС, ми зможемо завершити все до 2030 року» — Стефанішина. Суспільне. Новини. 25 червня 2024. URL: <https://suspilne.media/776489-ukraina-ta-es-pisla-pocatku-peremovin-pocnut-dvostoronnij-skrining-stefanisina/> (дата звернення: 04.07.2024).

40. День, заради якого працювали всі: Україна розпочала переговори про вступ до ЄС – Володимир Зеленський. Президент України. Офіційне Інтернет-представництво, 25 червня 2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/den-zaradi-yakogo-pracyovali-vsi-ukrayina-rozpochala-peregov-91749> (дата звернення: 04.07.2024).

References:

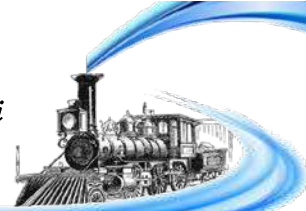
1. Kalinicheva, H. (2024). Yevropeiski tsinnosti yak chynnyk konsolidatsii ukrainskoho suspilstva v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [European values as a factor of consolidation of Ukrainian society in the conditions of the Russian-Ukrainian war]. *Yevropeiski istorychni studii - European historical studies*, № 28. p. 84-102. <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2024.28.5> [in Ukrainian].

2. Yakubova, L. (2023). Ukraina ta ukraintsi v svitohliadnii matrytsi «ruskoho myra» [Ukraine and Ukrainians in the worldview matrix of the "Russian world"]. *Analitychna zapyska - Analytical note*. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 72 p. [in Ukrainian].

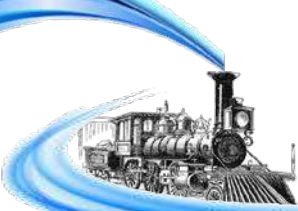
3. Dir, I. (2023). Dohovir pro stvorennia konstytutsii Yevropy yak etap u pohlyblenni intehratsii derzhav-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu [The Treaty on the Creation of the Constitution of Europe as a Stage in the Deepening of Integration member states of the European Union]. *Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznnavstvo» - Electronic scientific publication "Analytical and comparative jurisprudence"*, № 4, p. 533-536. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.85> [in Ukrainian].

4. Tiurina, O. (2013). Yevropeyskyi Soiuz na suchasnomu etapi: osnovni tsili ta zavdannia [The European Union at the present stage: main goals and tasks]. *Transportne pravo Ukrainy v XIX st.: materialy III Mizhnarodnoi konferentsii - Transport law of Ukraine in the 19th century: materials of the 3rd International Conference*. Kyiv: Natsionalnyi aviatsiynnyi universytet. P. 509-511. [in Ukrainian].
5. Andreiko, V. (2005). Dosvid chesko-slovatskoho spivrobitnytstva v konteksti intehtratsiinoi stratehii Ukrainy [Experience of Czech-Slovak cooperation in the context of integration strategies of Ukraine]. *Studia Slovakistica. Ukrainsko-Slovatskodialohy. Literaturoznavstvo: Istoriia - Studia Slovakistica. Ukrainian-Slovak dialogues. Literary studies: History*. Uzhhorod: UzhNU. p. 158–167. [in Ukrainian].
6. Bilonozhko, S. (2015). Zakhidnyi vektor zovnishnoi polityky krain Baltii: shliakh vid nezalezhnosti do yevro-intehratsii [The Western vector of foreign policy of the Baltic states: the way from independence to European integration]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu - Scientific works of the Faculty of History of Zaporizhzhya National University*. Vypusk 44. T. 2. p. 130–135. [in Ukrainian].
7. Synhaievska, D. Demianchuk, O. (2024). Enerhetychna sekiurytyzatsiia YeS: mistse Ukrainy v yevropeiskii enerhetychnii systemi [Energy securitization of the EU: Ukraine's place in the European energy system]. *Politychni doslidzhennia - Political studies*, № 1 (7). p. 159-171. Retrieved from: <https://ipiend.gov.ua/publication/politychni-doslidzhennia-2024-1-7/> [in Ukrainian].
8. Lemko, Yu. (2022). Sotsiokulturnyi aspekt vidnosyn asotsiatsii Ukrainy ta YeS [the socio-cultural aspect of relations between the association of Ukraine and the EU]. *Politykus - Politicus*. Vypusk 4(2). p. 58-64. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-spec.9> [in Ukrainian].
9. Masyk, Yu. (2020). Etapy protsesu yevrointehtratsii krain Baltii: dosvid dlia Ukrainy [Stages of the European integration process of the Baltic countries: experience for Ukraine]. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo - Herald NTUU "KPI". Politology. Sociology. Right*. Vypusk 2 (46), s. 22-27. Retrieved from: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/226606/226178> [in Ukrainian].
10. Petasiuk, O. (2015). Osmyslennia yevrointehtratsiinoho ta yevroatlantychnoho postupu v konteksti stratehii Ukrainy [Understanding European integration and Euro-Atlantic progress in the context of Ukraine's strategy]. *Yevropeyski istorychni studii - European historical studies*, № 1, p. 62-76. Retrieved from: <http://eustudies.history.knu.ua/olena-petasyuk-osmyslennya-yevrointegratsijnogo-ta-yevroatlantychnogo-postupu-v-konteksti-strategiyi-ukrayiny/> [in Ukrainian].
11. Shchedrova, H. (2017). Adaptatsiia Ukrainy do vymoh YeS: dosvid krain Baltii [Adaptation of Ukraine to EU requirements: the experience of the Baltic countries]. *Politicus - Politicus*. Vypusk. 1, p. 156–161. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=polit_2017_1_33 [in Ukrainian].
12. Yakoviuk, I. (2003). Istorychni peredumovy i osnovni etapy yevropeyskoi intehtratsii [Historical prerequisites and main stages of European integration]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy - Herald Academy of Legal Sciences of Ukraine*, №4 (35). Kharkiv: Pravo. p. 82-92. Retrieved from: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4962> [in Ukrainian].
13. Bilak, M. (2017). Znachennia uhody pro asotsiatsiiu z YeS: novi vyklyky dlia konstytutsiinoho poriadku chy poslablennia pozytsii Osnovnoho Zakonu [The meaning of the association agreement with the EU: new challenges for the constitutional order or weakening the position of the Basic Law]. *Naukovi zapysky NaUKMA - Scientific notes of NaUKMA, Tom 193. Yurydychni nauky*. p. 12-16. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e444df7d-b000-496f-a085-4d898be3d7e7/content> [in Ukrainian].

14. Rudik, O. (2014). Politychni polozhennia Uhody pro asotsiatsiiu z YeS: znachennia dlia Ukrainy [Political provisions of the Association Agreement with the EU: significance for Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia. Teoriia ta istoriia publichnoho upravlinnia - Aspects of public administration. Theory and history of public administration*, № 5-6 (7-8), p. 5-13. Retrieved from: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/567> [in Ukrainian].
15. Savchenko, V. (2016). Uhoda pro asotsiatsiiu Ukrainy z YeS – shliakhy realizatsii perevah [Agreement on Association of Ukraine with the EU - ways to realize benefits]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia - Problems and prospects of economics and management*, № 2(6), p. 24-34. Retrieved from: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/95747/91283> [in Ukrainian].
16. Kostiuhenko, Ya. (2019). Uhoda pro asotsiatsiiu z YeS u natsionalnomu pravoporiadku Ukrainy [Association Agreement with the EU in the national legal order of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, № 6., p. 354-359. Retrieved from: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/6/67.pdf> [in Ukrainian].
17. Boiko, I. (2023). Yevropeyskyi Soiuz: istoriia stanovlennia ta yoho znachennia dlia Ukrainy [The European Union: the history of formation and its significance for Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiy urydychna - Bulletin of Lviv University. Legal series*, № 76. p. 15-32. Retrieved from: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/11790> [in Ukrainian].
18. Ryndiuk, V. & Kuchynska, O. (2024). Adaptatsiia natsionalnoho zakonodavstva do prava YeS: dosvid derzhav-chleniv ta derzhav-kandydativ dlia Ukrainy [Adaptation of national legislation to EU law: experience of member states and candidate states for Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo - Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*. Tom 1, № 82, p. 120-126. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.1.17> [in Ukrainian].
19. Petrychenko, E., Sydoruk, A. Trichina, A. (2022). Ukraine's European integration in the context of war. *Foreign Affairs*, 32(6), p. 8-15. [https://10.46493/2663-2675.32\(6\).2022.8-15](https://10.46493/2663-2675.32(6).2022.8-15) [in English].
20. Zahalnyi ohliad vidnosyn Ukraina-YeS Istorychnyi ohliad vidnosyn Ukraina-YeS (2021). [General overview of Ukraine-EU relations. Historical review of Ukraine-EU relations.]. *Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi - Representation of Ukraine to the European Union*, 15, kvitnia, 2021. Retrieved from: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayina-yes> [in Ukrainian].
21. Z istorii Predstavnytstva (2020). [From the history of the Representation] *Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi - Representation of Ukraine to the European Union*, 29 zhovtnia, 2020. Retrieved from: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/predstavnytstvo/z-istoriyi-predstavnytstva> [in Ukrainian].
22. Spilna zaiava Ukrainy i Komisii Yevropeyskykh Spivtovarystv. Dokument 994_957, 14 veresnia, 1992. (1992). [Joint statement of Ukraine and the Commission of the European Communities. Document 994_957, 14 sept., 1992]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_957#Text [in Ukrainian].
23. Pro Mizhvidomchyi komitet Ukrainy u spravakh Yevropeiskoho Soiuzu. Ukaz Prezydenta Ukrainy, Dokument 358/93, 23 serpnia 1993 r. [About the Interdepartmental Committee of Ukraine for the Affairs of the European Union. Decree of the President of Ukraine, Document 358/93, August 23, 1993.]. *Verkhovna rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358/93#Text> [in Ukrainian].

24. Pro osnovni napriamky zovnishnoi polityky. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 02.07.1993. [About the main directions of foreign policy. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 02.07.1993] *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> [in Ukrainian].

25. Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky. Zakon Ukrainy 1 lypnia 2010 roku, № 2411-VI. Dokument 2411-VI [On the principles of domestic and foreign policy. Law of Ukraine of July 1, 2010, no 2411-VI. Document 2411-VI]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> [in Ukrainian].

26. Uhoda pro partnerstvo i spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeiskymy Spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy. Dokument 998_012, 14.06.1994 [Agreement on partnership and cooperation between Ukraine and European countries Communities and their member states. Document 998_012, 14.06.1994]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text [in Ukrainian].

27. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. 27 chervnia 2014 r. Dokument 984_011 [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, by the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand. June 27, 2014. Document 984_011]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy - Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011?find=1&text=%D1%F2%E0%F2%F2%FF+5#w15 [in Ukrainian].

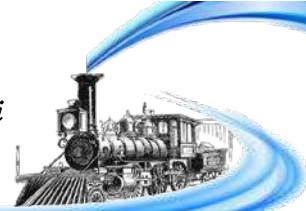
28. Volodymyr Zelenskyi pid pysav zaiavku na chlenstvo Ukrainy u Yevropeiskomu Soiuzi (2022). [Volodymyr Zelenskyy signed an application for Ukraine's membership in the European Union. President of Ukraine, 28 liutoho, 2022] *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo - President of Ukraine. Official Online Representation*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-pidpisav-zayavku-na-chlenstvo-ukrayini-u-73249> [in Ukrainian].

29. Opryliudneni opytuvalnyk YeS ta nadani Ukrainoiu vidpovidi dlia nabuttia statusu kandydata v YeS (2022). [The EU questionnaire and the answers given by Ukraine for the acquisition of the status were published candidate in the EU, 17.06.2022.]. *Uriadovyi portal. Yedynyi veb-portal vykonavchoi vlady Ukrainy - Government portal. The unified web portal of the executive power of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/oprylyudneni-opituvalnik-yes-ta-nadani-ukrayinoyu-vidpovidi-dlya-nabuttia-statusu-kandidata-v-yes> [in Ukrainian].

30. Samity Ukraina–IeS (2021). [Ukraine-EU summits, 5 serpnia, 2021]. *Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy - Ministry of Foreign Affairs of Ukraine*. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/samiti-ukrayina-yes> [in Ukrainian].

31. EU-UkraineSummits: 16 Yearsof Wheel-Spinning (2013). *The Ukrainian Week*, 28 February, 2013. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20200413190012/https://ukrainianweek.com/Politics/73494> [in English].

32. Dosvid krain-kandydativ na chlenstvo v YeS ta Ukrainy shchodo instytutsiinoi spromozhnosti ta realizatsii derzhavnoi polityky yevropeiskoi intehratsii [institutional experience of candidate countries for EU membership and Ukraine capacity and implementation of the state policy of European integration]. *NADS. Natsionalne Ahenstvo Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby – NADS. National Agency of Ukraine for Civil Service*, Kyiv, 48 p. Retrieved from: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/Mignarodna%20dijalnist/2-dosvid-krain-kandydativ-na-chlenstvo-v-eu-2.pdf> [in Ukrainian].

33. 22-y Samit Ukraina – YeS pidtverdylv stratehichnu metu shchodo nabuttia Ukrainoiu povnopravnogo chlenstva v Yevrosoiuzi (2020). [The 22nd Ukraine-EU Summit confirmed the strategic goal of Ukraine's acquisition full membership in the European Union, 6 zhovtnia, 2020]. *Posolstvo Ukrainy pry Sviatomu Prestoli (Vatykan) ta pry Suverennomu Maltiiskomu Ordeni (za sumisnytvom) - Embassy of Ukraine to the Holy See (Vatican) and to the Sovereign Order of Malta (part-time)*. Retrieved from: <https://vatican.mfa.gov.ua/news/22-j-samit-ukrayina-yes-pidtverdiv-strategichnu-metu-shchodo-nabuttia-ukrayinoyu-povnopravnogo-chlenstva-v-yevrosoyuzi> [in Ukrainian].

34. U mezhakh 23-ho Samitu Ukraina – YeS pidpysano nyzku dokumentiv, zokrema Uhodu pro Spilnyi aviatsiinyi prostir (2021). [Within the framework of the 23rd Ukraine-EU Summit, a number of documents were signed, including the Agreement on Shared aviation space, 12 zhovtnia, 2021]. *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo - President of Ukraine. Official Online Representation*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/u-mezhah-23-go-samitu-ukrayina-yes-pidpisano-nizku-dokumenti-71033>[in Ukrainian].

35. Samit Ukraina - YeS u Kyievi zavershyvsia. Holovni pidsumky (2023). [The Ukraine-EU summit in Kyiv has ended. The main results]. *BBC. NEWS Ukraina*, 3 liutoho, 2023. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64513726> [in Ukrainian].

36. U Kyievi tryvaie 24-y samit Ukraina – YeS (2023). [The 24th Ukraine-EU summit, 3 liutoho, 2023]. *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo - President of Ukraine continues in Kyiv. Official Internet-representative office*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/u-kiyevi-trivaye-24-j-samit-ukrayina-yes-80761> [in Ukrainian].

37. Sidenko, V., Zhovkva, I., Nemyria, H. &Perepelytsia, H. (2007). Kryterii chlenstva v SOT, YeS ta NATO [Criteria for membership in the WTO, the EU and NATO]. *Intehratsiini perspektyvy Ukrainy. Analitychne doslidzhennia - Integration prospects of Ukraine. Analytical research*. Kyiv. 84 p. Retrieved from: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=29b2cad0-a271-0f59-6e27-12f433b204e5&groupId=252038 [in Ukrainian].

38. Kuzmenko, Yu. (2024). Ukraina vtilyt 11 punktiv shchodo prav natsmenshyn, pro shcho prosyla Uhorshchyna [Ukraine will implement 11 points regarding the rights of national minorities, as requested by Hungary]. *Suspilne. Novyny - Public. News*, 25 chervnia, 2024. Retrieved from: <https://suspilne.media/776643-ukraina-vtilit-11-punktiv-sodo-prav-nacmensin-pro-so-prosila-ugorsina/> [in Ukrainian].

39. Kuzmenko, Yu., Pashko, V. Kovalchuk, O. (2024). «Ukraina bude chlenom YeS, my zmozhemo zavershyty vse do 2030 roku» — Stefanishyna ["Ukraine will be a member of the EU, we will be able to complete everything by 2030" — Stefanishyna]. *Suspilne. Novyny - Public. News*. 25 chervnia, 2024. Retrieved from: <https://suspilne.media/776489-ukraina-ta-es-pisla-pocatku-peremovin-pocnut-dvostoronnij-skrining-stefanisina/> [in Ukrainian].

40. Den, zarady yakoho pratsiuvaly vsi: Ukraina rozpochala perehovory pro vstup do YeS – Volodymyr Zelenskyi (2024). [The day everyone worked for: Ukraine started negotiations on joining the EU - Volodymyr Zelenskyi]. *Prezydent Ukrainy. Ofitsiine Internet-predstavnytstvo - President of Ukraine. Official Internet Representation*, 25 chervnia, 2024. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/den-zaradi-yakogo-pracyuvali-vsi-ukrayina-rozpochala-peregov-91749> [in Ukrainian].